

Studieresa till Färöarna

Under höstlovet åkte vi två fritidspedagoger och en kulturpedagog från Sätöftaskolan i Höör på en veckolång studieresa till Färöarna. Resan finansierades till stor del av sökta medel från lärarförbundet centralt och lokalt samt från Föreningen Norden.

Resan var noggrant planerad tillsammans med vår kontakt Nikkil Heinesen från Färöarnas pedagogfelag vilket gjorde att vi fick väldigt mycket ut av vår vistelse. Dagarna började tidigt och fylldes med både planerade studiebesök och egna upptäcktsfärder.

Vi hyrde en bil redan på flygplatsen vilket sparade både tid och bekymmer. Busstrafiken i huvudstaden Torshavn är visserligen gratis, men vi ville ju se mer av öarna och det gör man helt klart bäst och snabbast om man är bilburen. Höstvädret var dessutom väldigt växlade med allt från sol till regn, snö och blåst, och då var det skönt att ta skydd i bilen även om vi var väl förberedda med kläder för alla väder.

Studiebesöken gick omväxlande till skolor, fritidshem och fritidsgårdar. Även öns universitet välkomnade oss med en hel grupp lärare från pedagogprogrammet. Vart vi än kom blev vi mötta av engagerade rektorer, lärare och pedagoger som stolt visade upp sina verksamheter och såg till att vi fick svar på så många av våra frågor som möjligt. Dessutom hade vi vår ciceron, Nikkil nästan ständigt vid vår sida.

Vi var särskilt intresserade av att ta reda på hur fritidshemmen fungerade och blev en aning förvånade när vi förstod att skola och fritids hade skilda huvudmän, och att pedagog var ett yrke skilt från läraryrket. Färöarnas pedagoger arbetar vanligtvis på förskolor, fritidshem och fritidsgårdar men kan också ha jobb på barnhem eller i äldreboenden. Detta verkade man i stort sätt vara nöjd med

medan man liksom vi kämpade för högre lön och bättre arbetsvillkor. En del pedagoger hade två jobb t.ex först på fritidshem efter skolan och sedan på fritidsgård på kvällstid. Detta innebar ju ibland ganska konstiga schematider. Vissa pedagoger arbetade under skoltid i förskoleklass och i specialklasser. Om de sedan även hade timmar på fritids så hade de två anställningar och två chefer trots att de i stort sätt använde samma lokaler. Detta tyckte vi så klart var lite konstigt men vad vi förstod så hade dessa chefer ett visst samarbete, och eftersom pedagogerna var vana att arbeta på detta vis så var det inte något som man aktivt arbetade för att förändra. Vi deltog i ett möte som pedagogförbundet anordnat där representanter för olika partier svarade på frågor inför kommunalvalet. Efter mötet fick vi möjlighet att samtala med flera pedagoger.

En hel eftermiddag tillbringade vi tillsammans med Nikkil och hans barngrupp som bestod av elever från år ett och två. Efter upprop och en liten lekstund tog vi gratisbussen till Torshamns enda park. Där fick barnen springa fritt och många passade på att klättra i träd. På Färöarna finns inga vilt växande träd. Efter ett enkelt mellanmål promenerade vi sedan till en gigantisk inomhushall byggd för gymnastikträning på elitnivå. Där blev det en stunds gemensam lek ledd av Nikkil innan barnen fritt kunde använda alla de gymnastikredskap som fanns. Vi förundrades över deras vältvecklade motorik, och hur de orädda balanserade på höga höjder. Tillbaka på fritids efter turen fick barnen yoghurt i muggar och lekte sedan fritt i lokalerna som hade flera rum och specialbyggda hyllor. Dessa kunde på kvällstid fungera som rumsavdelare förhängda med tyger och även förvandlas bland annat till kiosk då verksamheten skulle bytas till fritidsgård. Detta fick vi själva uppleva när vi några dagar senare återkom på kvällstid.

Just den kvällen var ungdomar från andra orter inbjudna till en Fifatävling, och de hade personal med sig så det fanns gott om vuxna på plats. Enkel men varm mat fanns att köpa till ett billigt pris för den som blev hungrig. I kiosken kunde man köpa godis, läsk och snacks. Det var intressant för oss som bara arbetar på dagtid och med yngre barn att se hur Nikkil helt fick byta inriktning under kvällsarbetet. Vi märkte att han hade väldigt god hand med ungdomarna, och att både han och de andra vuxna trivdes. De upplevde att deras verksamhet var ett alternativ till den småkriminella verksamhet som annars kunde locka en del unga.

Fantastiskt nog var språket sällan något bekymmer. Vi blev förstådda på vår skånsk-svenska nästan överallt och annars gick det bra med engelska. På Färöarna talar nästan alla, förutom färöiska, en

nordisk dialekt som är ganska lätt att förstå. Språket är formellt danska i ord och grammatik men uttalet tyckte vi ofta klingade mer åt svenska eller norska. Eleverna har lektioner i danska från år 3. Bäst på att tala "nordiska" var dock den äldre generationen medan yngre personer gärna tog till engelska när de talade med oss. Tyvärr förstod vi bara enstaka ord av färöiskan som i våra öron påminner om isländska.

Även om vi själva var en aning stressade emellanåt för att vi ville hinna uppleva så mycket som möjligt, uppfattade vi livet på öarna som betydligt lugnare och mer familjärt och omhändertagande än vad vi annars är vana vid. Liksom på många andra öar är många släkt med varandra och den sociala kontrollen är väl utvecklad. Detta kan naturligtvis vara en stor tillgång och källa till gemenskap. Kyrkan och den kristna religionen är en sammanhållande faktor sedan lång tid tillbaka. Så gott som varje liten by har en egen kyrkobyggnad. Många används dock inte längre till andakter utan som museum och minne över en svunnen tid.

Referenser till Gotland gav oss en uppfattning om landets storlek. Befolkningen är ungefär lika dvs. ca 50 000 medan ytan av alla 17 öarna bara är hälften av Gotlands yta.

Naturupplevelserna blev en stor behållning av resan förutom de intressanta studiebesöken. Vi körde på vindlande serpentinvägar och i tunnlar både genom berg och under vatten. Spektakulära bergsformationer i möte med vatten fick oss ofta att utbrista: " Oh vad vackert!" Vi passerade och stannade då och då till i små byar där det bara fanns några få hus men nästan alltid en fotbollsplan. Några lite större samhällen hade affärer och ett även bibliotek och turistbyrå.

Fotbollen är en omtyckt sport bland både stora och små på Färöarna, men det är inte så lätt att spela när marken alltid lutar kraftigt åt antingen ena eller andra hållet. Därför är anlagda fotbollsplaner viktiga för att kunna hålla intresset vid liv. Vi såg dock entusiastiska barn och unga med fotbollar som sparkades upp och ner för kraftigt lutande gräskullar i anslutning till skolorna. Deras skicklighet var imponerande.

Huvudnäringen på Färöarna är fisk och man äter så klart också mycket av den. Inhemskt kött kommer mest från får som kan gå ute året runt. Det var inte ovanligt att man såg får beta inne i samhällena på små gräskullar mellan hus och trädgårdar. På fritidshemmen lärde man ut allt som hade med slakt att göra. Barnen fick vara med om hela processen där man tar tillvara på allt som kan användas av djuret. I det ingick naturligtvis garvning, men också att man använde hornen för att göra smycken och annat hantverk. Detta kändes helt klart lite främmande för oss men vi förstår ju att det är en viktig del av den färöiska kulturen som man vill förmedla till nya generationer.

I Torshavn finns Nordens Hus. Detta är en mycket fin byggnad med samlingsrum för olika kulturella aktiviteter, café och utställningslokaler. I Nordens Hus fick vi möjlighet att delta när man hade en familjekväll med dans. Denna så kallade kvad, som fortfarande lever kvar på Färöarna, har sitt ursprung i medeltida Europa. Man dansar till gemensam sång utan ackompanjemang. En försångare leder sång och dans och övriga stämmer in i omkväde kvaddansen rör sig oftast medsols i rummet med två steg åt vänster och ett åt höger men har inte formen av ringdans utan danskedjan slingrar sig och fyller upp hela golvytan. Män och kvinnor blandas fritt i kedjan. De dansande håller varandra i händerna eller i armkrok. Det mysiga var att alla åldrar kunde vara med. Tvåringar, tonåringar föräldrar och mor och farföräldrar klarade av att sjunga med och dansa de enkla stegen. Att delta var en unik upplevelse för oss.

Vi besökte två större skolor och båda hade skolbibliotek centralt placerade i huvudbyggnaden. Verksamheten liknade den man finner på många svenska skolor. Det fanns deltidsanställda skolbibliotekarier men övrig tid fick elever och lärare klara sig på egen hand. Vi besökte även två folkbiblioteks barnavdelningar, och det som var gemensamt för alla fyra biblioteken var att det fanns mycket böcker i hyllorna. Vi hittade många barnböcker översatta från svenska och andra språk men också en hel del skrivet direkt på färöiska av inhemska författare. Förutom medier på färöiska fanns mycket böcker på både danska och engelska.

Vår upplevelse var att kulturlivet omfamnar det nordiska släktskapet, är öppet för nya influenser och på samma gång försöker bevara det genuint färöiska. Under sommarsången har man flera

musikfestivaler bland annat en jazzfestival. Det finns ambitioner att öka turismen på öarna och kulturevenemangen är ett sätt att locka folk dit. Än så länge finns det inga internationella mat- och modekedjor vilket kändes väldigt befriande.

När vi efter en veckas intensiva upplevelser satte oss i hyrbilen för att köra tillbaka till den lilla flygplatsen var vi mycket nöjda med allt. Trots att det sällan blir särskilt kallt, ens på vintern fick vi se snöklädda toppar och var tvungna att ta det väldigt försiktigt på isiga vägar. Därmed hade vi hunnit med de flesta väder. Vi valde att resa på höstlovet av praktiska skäl men skulle gärna vilja återvända som turister i den mildaste månaden som sägs vara augusti.

Nu arbetar vi vidare med att sprida kunskap om Färöarna till kolleger och elever. Vi har visat bilder och berättat om resan på ett av lärarförbundets så kallade "Café Världen" möten som vi brukar ha lokalt. Vi bjöd då även in medlemmar från våra grankommuner. Nu siktar vi på att försöka utöka våra kunskaper genom liknande besök i fler av våra nordiska grannländer. Vi har fått upp ögonen för att vi pedagoger har mycket att lära av varandra över gränserna. Bästa sättet att göra det på tycker vi är att helt enkelt hälsa på hos varandra. Därför tar vi också gärna emot besök om någon skulle vilja hälsa på hos oss.

Om någon vill kontakta oss så finns vi i Höörs kommun och i Lärarförbundet Höör, Skåne
Medelene Jehpsson
Gunilla Torell
Camilla Jönsson

